

(Hekayə)

Vatikandan üç min işıq ili uzaqda.

Əvvəllər kainatda inanmadan güdrətlil heç bir qüvvənin olmadığını düşünər, göy üzünün Tanrının şah əsəri olduğuna inanardım. Hazırda isə inancım sarsılıb...

Kompüterin qarşısında dayanıb divardan asılmış xaça baxıram. İlk dəfə bu simvolun mənasız olub-olmadığı haqda fikirləşirəm.

Hələ ki, bu haqda heç kimə danışmamışam. Amma həqiqət gizli qalmır. Dünyadan çox uzaqda maqnit cihazları vasitəsilə faktlar – fotoşəkillər əldə etmişik. Hər kəs bu məlumatlardan bir çox nəticə çıxara bilər. Mən təhrif edilmiş həqiqəti doğru göstərməyə çalışanlardan deyiləm.

Bunun dünyada necə qarşılanacağı haqda fikir yürüdə bilmirəm. Artıq ekipaj üzvləri mənə sarsılıblar. Yola çıxdığımızdan bəri yezuit olduğum üçün mənə lağ edirdilər. Onlardan az hissəsi dindardır, lakin əldə edilən faktlara baxınaraq, mənə qarşı tərribata başlamadılar.

Görəsən, niyə professorların hamısı Dr. Çandler kimi Yaradana inanmırlar? Hərdən, mənə müşahidə göyertəsində yoldaşlıq edirdi. Burada işıq zəif olduğu üçün ulduzlar yaxşı görünürdü. Dr. Çandler yanımda dayanıb gəminin sabit istiqamətini dəyişirdi. Bu vaxt oval pəncərədən görünən ulduzlar ətrafımızda döndərdi. Dr. Çandler, "Bəli, cənab", - deyərək başladı, "Gördüyümüz kimi, kainat sonsuzdur. Ola bilsin ki, onu kimse yaradıb. Həmin o yaradandan bizə və bizim acınacaqlı dünyamıza maraqlı göstərdiyinə necə inana bilərsiniz?". Beləliklə, uzun bir mübahisənin əsası qoyuldu.

Fikirincə, ekipaj üzvlərinin mənə bu cür münasibətinə sə-

rafında toplanmış buludlardan getmir. Feniks dumanlığı adı bir ulduzun ətrafındakı qaz təbəqəsindən başqa bir şey deyil. Ola bilsin, bu, bir ulduzun qalıqlarıdır...

Loyolanın spektrofotometr üzərində asdığı mis oyması, sanki, mənə istehza ilə baxırdı. Loyola, dünyadan bu qədər uzaqlarda öyrəndiklərimi bilsəydin, görəsən nə edərdin? İncin məni özünə təslim edən həqiqətə qarşı dura bilərdimi?

Sən gələcək barədə fikir yürüdüdü. Amma mən min illər bundan əvvəl təriqətimizi yaratdığın vaxt təsəvvürünə gətirə bilməyəcəyin qədər uzaqdayam. İndiyə kimi heç bir tədqiqat gəmisi yerdən bu qədər uzaqlaşmamışdı. Biz kainatın kəşf ediləcək ən ucqar nöqtəsində idik. Feniks dumanlığına çatmaq istəyirdik. İstəyimizə nail olduq... İndi isə topladığımız məlumatlarla Yer kürəsinə qayıdırıq. Bu yükü üzərimizə atmaq istəyirdim, əslində, ata bilirdim. Amma mən aramızdakı minlərlə işıq ilinin ardından sənə boşuna səslənirəm.

Ulduz

Əlindəki kitabın adını asanlıqla oxumaq mümkündür: "Ad moirem Dei gloriam" ("Tanrının uca şöhrətinə"). Bu elə bir məsajdır ki, mən buna artıq inana bilmərəm. Görəsən, topladığımız məlumatları biləndən sonra sən də inamağa davam edəcəksən?

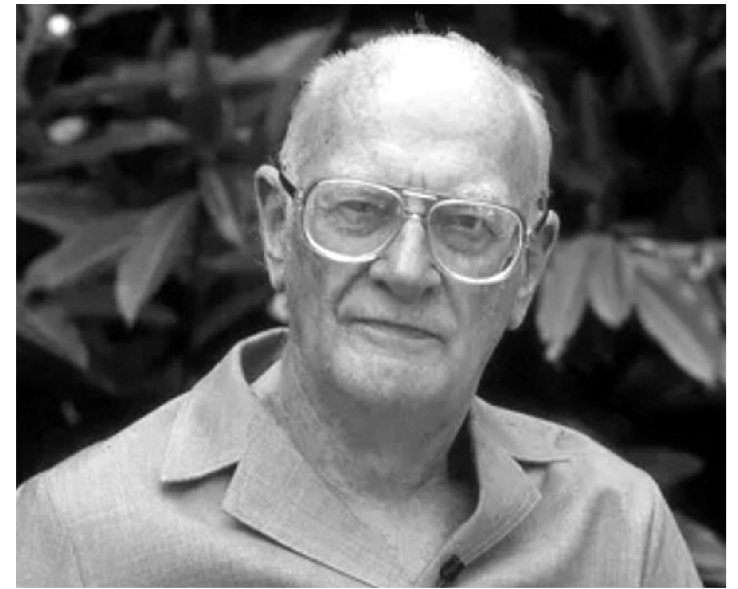
Təbii ki, Feniks dumanlığı haqda bəzi fərziyyələrimiz var idi. Hər il qalaktikamızda yüzlərlə ulduz partlayır, bir qədər parladıqdan sonra boşluqda yox olub gedirlər. Bunlar kainatda

şəyi rəngdə işıqlar saçır. İşıqlar seyrək olduğu üçün gəmimizə zərər verə bilmədi. Ulduz partladığı vaxt üst təbəqə sürətlə ətrafa yayılmış və ulduzun cazibə qüvvəsindən uzaqlaşmışdı. İndi mərkəzi Yer kürəsindən kiçik, ağırlığı isə ondan qat-qat çox olan ağırdan ulduz meydana gəlib. Qaynar qaz təbəqəsi ətrafımızdakı boşluğu işıqlandırır. Min illər bundan əvvəl partlayan, lakin parçaları hələ də ətrafa yayılmaqda davam edən universal bombanın mərkəzinə tərəf uçurduq. Dəhşətli partlayış-

Artur Klark

dan heç nə qalmamışdı... Bu fırlanan qaz buludu uzun illərdir müşahidə edilsə də, məsafənin uzaqlığı nəticə əldə etməyə mane olmuşdu.

Gəminin motorlarını söndürdük. Kiçik və isti günəşə yaxınlaşmağa başladım. Bu da bir vaxtlar bizimki kimi Günəş olmuşdu. İndi isə, cavanlığında hər şeyini itirən və sərvətinin son qalıqları ilə dolanmağa çalış-

yışdan öncə onları xəbərdar edibmiş. Bacarıqlarını sərgiləyərkən ərsəyə gətirdikləri vacib əşyaları da qorumaq üçün burada gizlətməmişdilər. Onlar qoyub getdiklərinin başqa sivilizasiya tərəfindən tapılacağını ümid edirmişlər...

Kaş ki, daha çox vaxtları olsaydı. Bəlkə, onda planetlərarası uçuşu öyrəndikləri kimi ulduzlararası uçuşu da öyrənərdilər. Onlara ən yaxın ulduz yüz işıq ili məsafədə idi...

Heykəllərdən görünürdü ki, onlar insana bənzəmişlər. Lakin onların kədərli sonu bizi məyus etdi. Özlərindən sonra buraya gələnlərin onların düzəldiklərini asan başa düşmələri üçün diaqramlar da hazırlamışdılar.

Bəzi məqamlarda bizdən daha üstün olan sivilizasiyanı dərinə araşdırdıq. Altı min il sonra məhv olan sivilizasiyanın acı təəssüratlarını qəlbimizdə hiss etdik. Bəlkə də, onlar, yalnız cəmiyyətlərinin yaxşı tərəflərini əks etdirməyə çalışmışlar. Lakin buna görə də onları qınamağa haqqımız yoxdur. Dünyaları çox gözəldir, şəhərləri isə bizimkilerdən geri qalmır. Rəsmlərdə onları işləyərkən gördük; Musiqilərinə qulaq asdıq; Adətləri ilə tanış olduq.

Xüsusilə, bir mənərə gözlərimin qarşısından getmir. Sahildəki bir neçə uşağ... Yer kürəsindəki həmyaşıdları kimi üzərlərinə gələn dalğalarla oynayıb və gülüşürlər. Qamçıyabənzər ağaclar sahilə tərəf uzanıb, bir neçə heyvan palçığa bata-bata suyun dayaz yerlərində gəzişirlər. Arxada isə bu bədbəxt canlılara bir az sonra xainlik edəcək Günəş ətrafa dostcasına işıq saçır...

Ekipaj üzvlərindən çoxu indiyədək bir çox sivilizasiya ilə tanış olublar. Lakin heç biri belə təsirli olmamışdı... Bəlkə də, dünyadan çox uzaqda və tənha olmasaydıq, bu şəkil bizə belə

təsir etməzdi.

Bu, faciədir. Tanrının mərhəməti ilə heç də uyğun gəlmir.

Ətrafdakılar da mənə bununla bağlı bəzi suallar verdilər. Bildiyim hər şeydən istifadə edərək verdikləri suallara cavab tapmağa çalışdım. Bəlkə də, sən daha yaxşı cavablar verə bilərdin, Loyola, amma mən verə bilmədim. "Exercitia Spiritualia" da ("Ruhun Yüksəlişi") mənə kömək etmədi.

Onlar, heç də, pis insanlar deyildilər: hansı Tanrılara inanmışdılar, daha doğrusu, Tanrıya

inanıb-inanmadıklarını belə bilmirəm. Dönüb geriye baxıram və onların öz bütülmüş günəşlərinin işığı qorumaq üçün necə güc sərf etdiklərini görürəm. Onlar düşünə bilirdilər, "biz niyə məhv oluruq?"

Yoldaşlarımızın Dünyaya qayıdanda nələr deyəcəklərini təxmin edə bilmirəm. Kainatın heç bir mənasının olmadığını, sadəcə, fəzada il ərzində yüzlərlə ulduz partlayışına görə (bəlkə də, elə indicə haradasa ulduz partlayır) hər hansı bir sivilizasiyanın yox olduğunu deyəcəklər. Bu sivilizasiyanın yaxşı, ya da pis olması heç nəyi dəyişməz. İlahi ədalət deyərək bir şey yoxdur, çünki Tanrı yoxdur.

Bunun əksini fikirləşənlər isə hadisələrə məntiqlə yox, hisləri ilə yanaşıblar. Tanrının insanlara öz hərəkətlərini göstərməyə ehtiyacı yoxdur. Kainatı yaradan Tanrı, lazım bilsə, onu məhv edə bilər.

İnsanların məhv olmağı mənə çox narahət etsə də, əlimdən heç nə gəlmir. Amma hərdən elə şeylər olur ki, insanın inancı tamamilə sarsılır. Elə indicə mənə olduğu kimi. Dumanlığa çatmamışdan əvvəl partlayışın nə vaxt olduğunu bilmirdik. İndi isə əldə etdiyimiz məlumatlar əsasında bunun nə vaxt olduğunu dəqiq hesablamaq mümkündür.

Partlayışın şüalarının dünyaya nə vaxt çatacağını, artıq arxada qalan və getdikcə gözdən itən bu supernovanın səmanı necə işıqlandırdığını, günəş çıxmamışdan əvvəl üfəqdə, şərqdə necə bir işıq parladığını bilirəm...

Heç bir şübhə yoxdur. Artıq sirtin üstü açılib...

Ey Tanrı, partladılacaq o qəddər ulduz var idi ki... Məhvələrinin simvolu Qüds üzərində parlasın deyərək, bu canlıları yandırmaq lazım idi?

Tərcümə etdi: Aykan Məmmədzadə

Altı min il bundan əvvəl meydana gələn və hələ böyüməyə davam edən qaz təbəqəsini astaca keçdik. Dəhşətli dərəcədə isti idi və təbəqə ətrafa bənövşəyi rəngdə işıqlar saçır. İşıqlar seyrək olduğu üçün gəmimizə zərər verə bilmədi. Ulduz partladığı vaxt üst təbəqə sürətlə ətrafa yayılmış və ulduzun cazibə qüvvəsindən uzaqlaşmışdı. İndi mərkəzi Yer kürəsindən kiçik, ağırlığı isə ondan qat-qat çox olan ağırdan ulduz meydana gəlib. Qaynar qaz təbəqəsi ətrafımızdakı boşluğu işıqlandırır. Min illər bundan əvvəl partlayan, lakin parçaları hələ də ətrafa yayılmaqda davam edən universal bombanın mərkəzinə tərəf uçurduq. Dəhşətli partlayışdan heç nə qalmamışdı... Bu fırlanan qaz buludu uzun illərdir müşahidə edilsə də, məsafənin uzaqlığı nəticə əldə etməyə mane olmuşdu...

bəb düşüncələrimin onlara əks mövqedə dayanması idi. Onların diqqətini "Astrophysical Journal"dakı üç və "Monthly Notices of the Royal Astronomical Society" jurnalındaki beş yazıma çəkməyə çalışmaq faydasız olardı. Mən onlara xatırlatmaq istərdim ki, yezuitlər uzun illər öz elmi işləri ilə məşhur olublar. Artıq sayımız azalıb, lakin astronomiya və geofizika elminə çoxlu töhfə vermişik.

Feniks dumanlığı ilə əlaqədar yazdığım yazı tariximizin son min ilini dəyişdirə bilermi? Qorxuram, çox şeyin sonu çatacaq.

Mən bilmirəm, bu dumanlığa pis adı kim verir? Yəqin, bu, sadəcə, öncəgörmədir. Lakin bu öncəgörmənin, yalnız bir neçə milyard il sonra gerçəkləşməsi mümkündür. Çünki burada söhbət sūd yolundakı ulduzların et-

tez-tez təsadüf olunan novalardır. Ay müşahidə evində işlədiyim vaxtdan bəri bu cür çoxlu sayda işıq əyrilikləri və spektroqramlar qeydə almışam.

Bir ulduz supernovaya çevrilsə, onun parlaqlığı bir müddət yaxınlıqdakı digər ulduzların işığını itirər. 1054-cü ildə Çin astronomları nə olduğunu başa düşmədikləri belə bir hadisə ilə üzləşdilər. 500 il sonra, 1572-ci ildə Kassiopey ulduz topasında, hətta gündüzlər də görünən supernova müşahidə edildi. O vaxtdan bəri keçən min ildə buna oxşar daha üç hadisə baş verdi. Bizim vəzifəmiz isə, baş verənləri dərinə incələmək və səbəbini ortaya çıxarmaq idi.

Altı min il bundan əvvəl meydana gələn və hələ böyüməyə davam edən qaz təbəqəsini astaca keçdik. Dəhşətli dərəcədə isti idi və təbəqə ətrafa bənöv-

göy cisimi idi. Planet yaşayışın mümkün olmayacağı qədər uzaqda idi. Bu uzaqlıq onu yox olmaqdan xilas etmişdi...

Planetin səthinə endik və bir qala tapdıq. Görünür, qalanı tikənlər onun asan nəzərə çarpması üçün xeyli vaxt sərf etmişdilər. Qalanın girişindəki monolit, artıq əriyib kötüyə dönmüşdü. Teleobyektivlərlə çəkdiyim fotoşəkillər tikilinin ağıllı insanlar tərəfindən yaradıldığını sübut etdi. Qısa bir müddət sonra isə böyük radioaktiv sahə ilə qarşılaşdıq.

Qala inşa edilərkən, təxminən, iki kilometr hündürlüyə malik olub. İndi isə əriyən şama bənzəyirdi.

Ərimiş daşın qalıqlarını oymaq üçün bir həftə vaxt sərf etdik. Çünki bu iş üçün lazım olan alətlərimiz yox idi. Təbii ki, biz arxeoloq yox, astronomuq. Am-